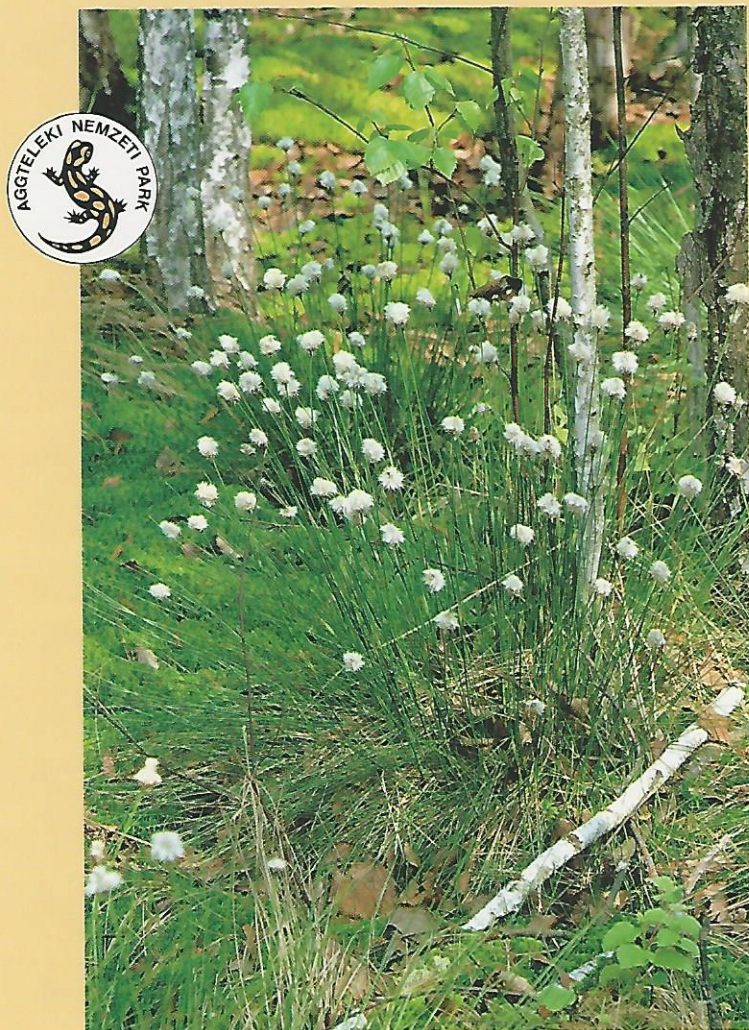

**A KELEMÉRI MOHOS-TAVAK
KUTATÁS, KEZELÉS, VÉDELEM**

**THE MOHOS PEAT BOGS IN KELEMÉR
RESEARCH, CONSERVATION, MANAGEMENT**

ANP FÜZETEK IV.

A KELEMÉRI MOHOS-TAVAK KUTATÁS, KEZELÉS, VÉDELEM

THE MOHOS PEAT BOGS IN KELEMÉR RESEARCH, CONSERVATION, MANAGEMENT

Szerkesztette:

BOLDOGH SÁNDOR – G. FARKAS TÜNDE

AGGTELEKI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG

JÓSVAFŐ, 2008

Tartalomjegyzék

Előszó.....	7
A keleméri Mohos-tavak földrajzi helyzete és geomorfológiai jellemzése (The localization and geological situation of peat bogs in Kelemér) SZABÓ JÓZSEF.....	9
Fosszilis szubarktikus forrásláp Magyarországon (A fossil subarctic peat bog in Hungary) ZÓLYOMI BÁLINT (†) – JÁRAINÉ KOMLÓDI MAGDA.....	25
A keleméri Mohos-tavak fejlődéstörténetének rekonstrukciója paleobotanikai vizsgálatok alapján (Environmental history of the Mohos peat bogs based on palaeobotanical researches) SÜMEGI PÁL – JUHÁSZ IMOLA – MAGYARI ENIKŐ – JAKAB GUSZTÁV – RUDNER EDINA – SZÁNTÓ ZSUZSA – MOLNÁR MIHÁLY.....	35
A keleméri Mohos-tavak mikrofaunája – Házás amőbák (<i>Testaceae</i>) (Testata amoeba of the „Keleméri Mohos-tavak” Sphagnum bogs near Kelemér, NE Hungary) BALÁZS D. OSZKÁR.....	59
A keleméri Mohos-tavak mohafldrója (Bryophyte flora of Mohos lakes) SZURDOKI ERZSÉBET – ÓDOR PÉTER – PAPP BEÁTA.....	65
A keleméri Mohos-tavak edényes flórája és vegetációja (Flora and vegetation of the Mohos lakes near Kelemér) MATUS GÁBOR – MOLNÁR V. ATTILA – VIDÉKI RÓBERT – LESS NÁNDOR (†).....	97
A keleméri Mohos-tavak vízgyűjtőterületének vegetációja és edényes flórája (Vegetation and vascular plants in the water catchment area of the Mohos lakes of Kelemér) HUDÁK KATALIN.....	111
A Keleméri Mohos-tavak Természetvédelmi Terület <i>Mollusca</i> -faunája (The Mollusca fauna of the „Keleméri Mohos-tavak” Sphagnum bogs near Kelemér, north-east Hungary) VARGA ANDRÁS – HUBER ATTILA.....	127
A Keleméri Mohos-tavak Természetvédelmi Terület szitakötő (<i>Odonata</i>)-faunája (The Odonata fauna of the Kelemér Sphagnum Bogs Nature Reserve, north-east Hungary) HUBER ATTILA.....	131

A keleméri Mohos-tavak egyenesszárnyú (<i>Orthoptera</i>)-faunája (The Orthoptera fauna of the „Keleméri Mohos-tavak” Sphagnum bogs near Kelemér, north-east Hungary)	
GARAI ADRIENNE – HUBER ATTILA.....	135
A keleméri Mohos-tavak poloska (<i>Heteroptera</i>)-faunája (The Heteroptera fauna of the „Keleméri Mohos-tavak” Sphagnum bogs near Kelemér, north-east Hungary)	
PETRUSKA IVÁN – KISS BÉLA	139
Adatok a keleméri Mohos-tavak bogárfaunájához (<i>Coleoptera</i>) (Data on Coleoptera fauna of the „Keleméri Mohos-tavak” Sphagnum bogs near Kelemér, north-east Hungary)	
MERKL OTTÓ	143
A keleméri Mohos-tavak lepkefaunája (Lepidoptera fauna of „Keleméri Mohos-tavak” Sphagnum bogs near Kelemér, north-east Hungary)	
GYULAI PÉTER – SZABÓKY CSABA.....	159
A keleméri Mohos-tavak kétszárnyú (<i>Diptera</i>) faunája (The Diptera fauna of the „Keleméri Mohos-tavak” Sphagnum bogs near Kelemér, north-east Hungary)	
TÓTH SÁNDOR	185
Néhány Trichoptera adat a keleméri Mohos-tavak környékéről (Some Trichoptera data from the Kelemér Sphagnum Bogs)	
UHERKOVICH ÁKOS.....	225
A keleméri Mohos-tavak gerinces (<i>Vertebrata</i>)-faunája (Research on vertebrate fauna in the lakes and Sphagnum bogs near Kelemér, north-east Hungary)	
BOLDOGH SÁNDOR – BARTHA CSABA – SOMLAI TIBOR – SZENTGYÖRGYI PÉTER	229
A keleméri Mohosok – történelem és néphagyomány (The Kelemér Sphagnum bogs – history and ethnography)	
FAGGYAS ISTVÁN †	249
A keleméri Mohosvár régészeti kutatása (2000–2006) (Archaeological research into Mohos Fortress)	
PUSZTAI TAMÁS	259
A keleméri Mohos-tavakkal kapcsolatos humán hatások (Human impacts on Kelemér peat bogs)	
NAGY DEZSÓ	285
A keleméri Mohos-tavak bibliográfiája (The bibliography of the Mohos Peat Bogs Nature Reserve)	
SZURDOKI ERZSÉBET – HUDÁK KATALIN – G. FARKAS TÜNDE.....	325

Előszó

A Putnoki-dombság területén elhelyezkedő két tőzegmohalápot a hazai természeti értékek között viszonylag korán, már 1951-ben védetté nyilvánították. Időközben az eredeti „8 kh 1100 n.ől., terület 56,9 ha-ra bővült, és a tavak, valamint a tavakat körülölelő erdők fokozottan védett státuszt kaptak.

Az elmúlt 57 év emberi léptékkal mérve nagy idő, majdnem két generációváltáshoz elegendő. A lápok életében azonban ez az időszak rendkívül rövid, a Nagy-Mohos eddigi „létének” alig több mint 0,2 %-a. Mivel tudatunk úgy van felépítve, hogy már az évszázados és évezredes periódusokat sem tudja kényelmesen kezelni – az ennél hosszabb időszakok pedig szinte felfoghatatlanok –, így e roppant időtartam megértéséhez absztrakcióhoz kell folyamodnunk. Könnyebben megérthetjük a lápok korát, a tőzegbe zárt információk jelentőségét, ha néhány fordulópontot az emberélet léptékében adunk meg. Ennek megfelelően a Nagy-Mohos „létében” a védetté nyilvánítás óta eltelt időszak alig több, mint egy 75 évet megélt ember életéből 60 nap. Absztrakciónkban napjainkat a Honfoglalás korától kevesebb mint 4, Krisztus születésétől 6, míg a kőkori bükki kultúra virágzásától 20 év választja el.

Az elmúlt „napok” és „hetek” különösen mozgalmasak és izgalmasak voltak a tavak életében. Ebben az időszakban nagyon gyors és drasztikus változások történtek a lápok állapotában, ekkor próbálták először a degradációs folyamatokat aktív természetvédelmi beavatkozásokkal megállítani, és ez a kutatások legintenzívebb időszaka is.

Az ANP FÜZETEK 4. száma ennek az elmúlt néhány „napnak” és „hétnek” a történéseit, a lápok megőrzése érdekében tett természetvédelmi erőfeszítéseket és a kutatómunka eredményeit hivatott összefoglalni és bemutatni.

Jósvafő, 2008. február 1.

Boldogh Sándor
szerkesztő,
az Interreg-program
koordinátora